

Planlegging som verktøy for bærekraftige lokalsamfunn i nord

Vintermøtet 2022

Lill-Hege Nergård
Statsforvalteren i Troms og Finnmark
fmtrlhn@statsforvalteren.no

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

*Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeaddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija*

22. apr 2022

Bærekraftbegrepet - definisjon

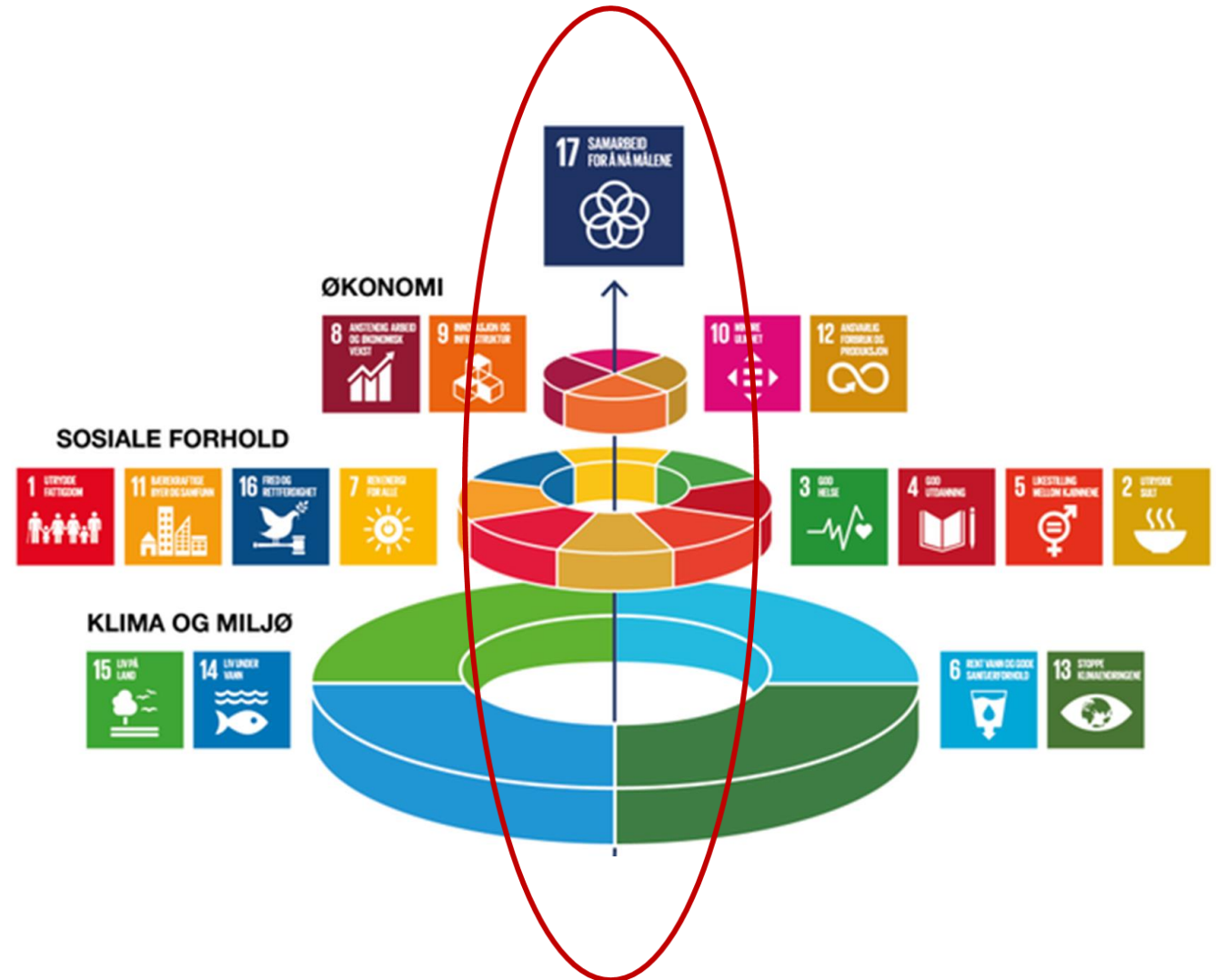
En utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov
(Brundtlandkommisjonen 1987)

Sikre menneskers behov og gode livskvalitet samtidig som vi respekterer planetens- og økosystemenes tåleevne
(The future is now, sustainable development report 2019)

De tre bunnlinjene

- Miljødimensjonen:
ta vare på naturen og klimaet
som en fornybar ressurs for
mennesker
- Den sosiale dimensjonen:
sikre at alle mennesker får et
godt og rettferdig grunnlag
for et anstendig liv
- Den økonomiske
dimensjonen:
sikre økonomisk trygghet for
mennesker og samfunn

Økonomisk bærekraft

Grønn omstilling og vekst

Sikre kompetanse

Sikre arbeidskraft

Bærekraftig produksjon og forbruk

Bærekraftig lokal økonomi

Sosial bærekraft

Inkludering i samfunnet

Tilrettelagt boligpolitikk

Folkehelse/livskvalitet

Tilgjengelighet/UU

Redusere sosial ulikhet

Like rettigheter for alle

Øke utdanningsnivå

Demografisk utvikling

Klima- og miljømessig bærekraft

Ivareta naturmangfold/ økosystemer

Redusere forurensning

Reduksjon av klimagasser

Øke karbonbinding i skog, jord og hav

Klimatilpasning

Bærekraftig forvaltning av naturen

Bærekraftig arealbruk

Skiens bærekraftspyramide

Klimaendringene påvirker samfunnets evne til bærekraftig utvikling

- Endret arealbruk
 - Flom, skred og stormflo påvirker byggegrunnen
- Tap av viktig natur og rekreasjonsmuligheter
 - Forringet vannkvalitet, binding av co2, flom- og skredbuffer
- Endret ressursgrunnlag (landbruk/reindrift)
 - Utvidet dyrkingsområder, lengre beitesesong og økt skogproduksjon (på større arealer i framtiden)
 - Tap av avlinger, jordbruksareal og beiteareal
 - Reduksjon av vinterbeiter for rein (låste beiter) – utfordrer bærekraften. Tilleggsnæringer
 - Svekkelse/tap av en samisk kulturbærer
 - Økt konfliktnivå mellom næringer og andre aktører
 - Svekket matsikkerhet/forsyningsgrad

Klimaomstilling

Klimagassreduksjon

+

Klimatilpasning

Biologisk mangfold

Klimarobust lavutslippssamfunn

Mål 11: *Bærekraftige byer og distrikter*

- *Tilrettelegge for befolkningsvekst, næringsutvikling, mobilitet og stedsutvikling på en bærekraftig måte*
- Skape bolyst i distriktene – spredt bosetting
- Grønn omstilling og ta vare på naturen
- Skape samfunn som fremmer folkehelse
- Sikre forsvarlig økonomisk tjenesteyting
- Ivareta ressursgrunnlaget - øke selvforsyningsgraden
- Alle skal med (leave no behind)

Planlegging – et godt verktøy for bærekraftig utvikling

- Planlegging er hovedsporet
- Planlegging – arbeide systematisk over tid
- Planlegging sikrer helhet og avveier interesser
- FN17 skaper en mer helhetlig, systematisk og strukturert tilnærming
- Bærekraft - ikke noe nytt i kommunene
- Handler om å justere retning - unngå «Business as usual»

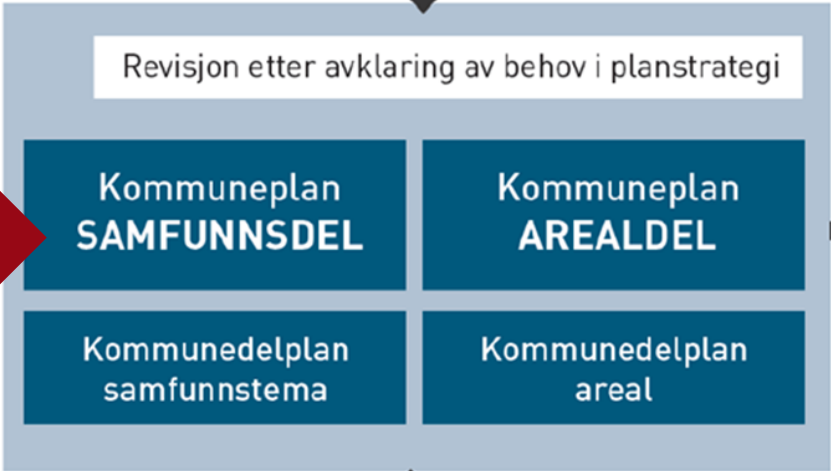
Å bruke bærekraftsmålene er ikke å snu opp ned på kommunen, men det handler om å korrigere kursen og gjøre noen endringer. Det handler om å bli mere tydelig på hva kommunen skal prioritere og sette ting i system.
Tor Arne Midtbø, kommuneplansjef i Nye Asker.

Hvor står vi? Hvilke utfordringer knyttet til bærekraft har vi? Bærekraftsanalyse integrert i kunnskapsgrunnlaget.

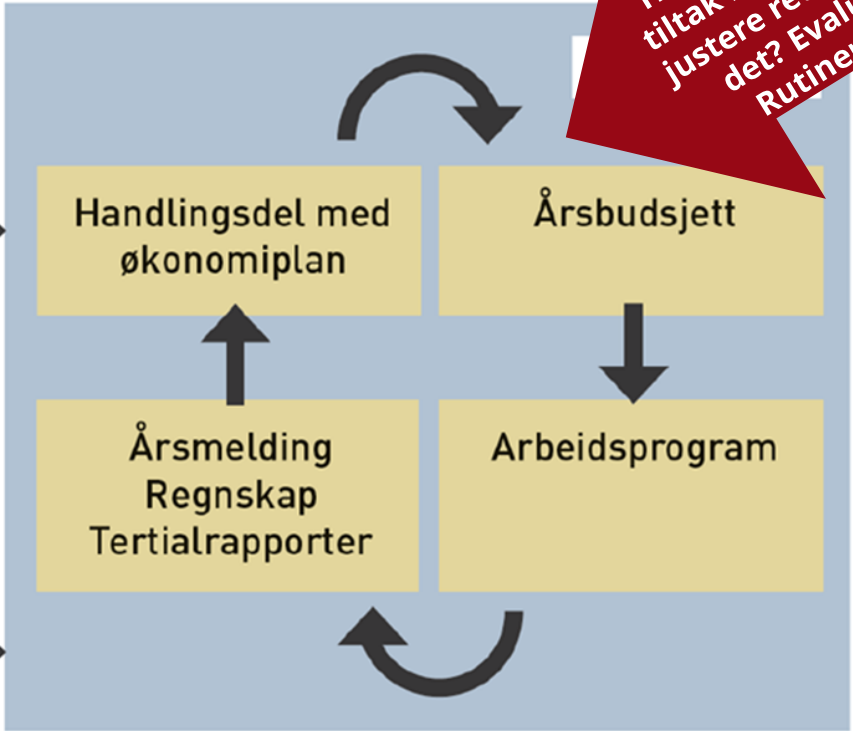
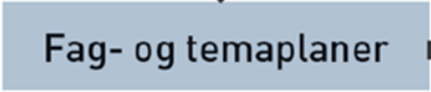

Hva gjør vi og når? Hvilke tiltak må vi iverksette for å justere retning? Hva koster det? Evaluere kursen. Rutiner for kobling.

Hvor vil vi? Mål og strategier for en mer bærekraftig retning. Politikernes viktigste verktøy

Faglig utdyping. Mål og strategier for sektorplaner.

Helhetlig og tverrfaglig planlegging

- Klarer vi å balansere den økonomiske, sosiale og miljømessige bærekraften godt nok i planleggingen?
 - Svarer samfunnsdelen ut våre faktiske satsinger og prioriteringer?
 - Reflekterer samfunnsdelen helheten i kommunen vår og er den bærekraftig?
- Ses samfunnsplanlegging, arealplanlegging og økonomiplanlegging i sammenheng?
 - Er utbyggingsmønsteret i kommunene tilpasset befolkningssammensetningen, mobilitetsbehovene og den sosiale infrastrukturen (skole, barnehage etc.)?
 - Har vi økonomisk handlingsrom til å realisere mål for samfunnsutviklingen som vi har satt oss?
- Har man en bærekraftig arealforvaltning i dag?
 - Tar vi hensyn til klimaendringene og ivaretagelse av viktig natur?
 - Sikrer vi ressursgrunnlaget for framtidige generasjoner?
 - Tar vi høyde for barn og unges trivsel og behov for leke- og utearealer?

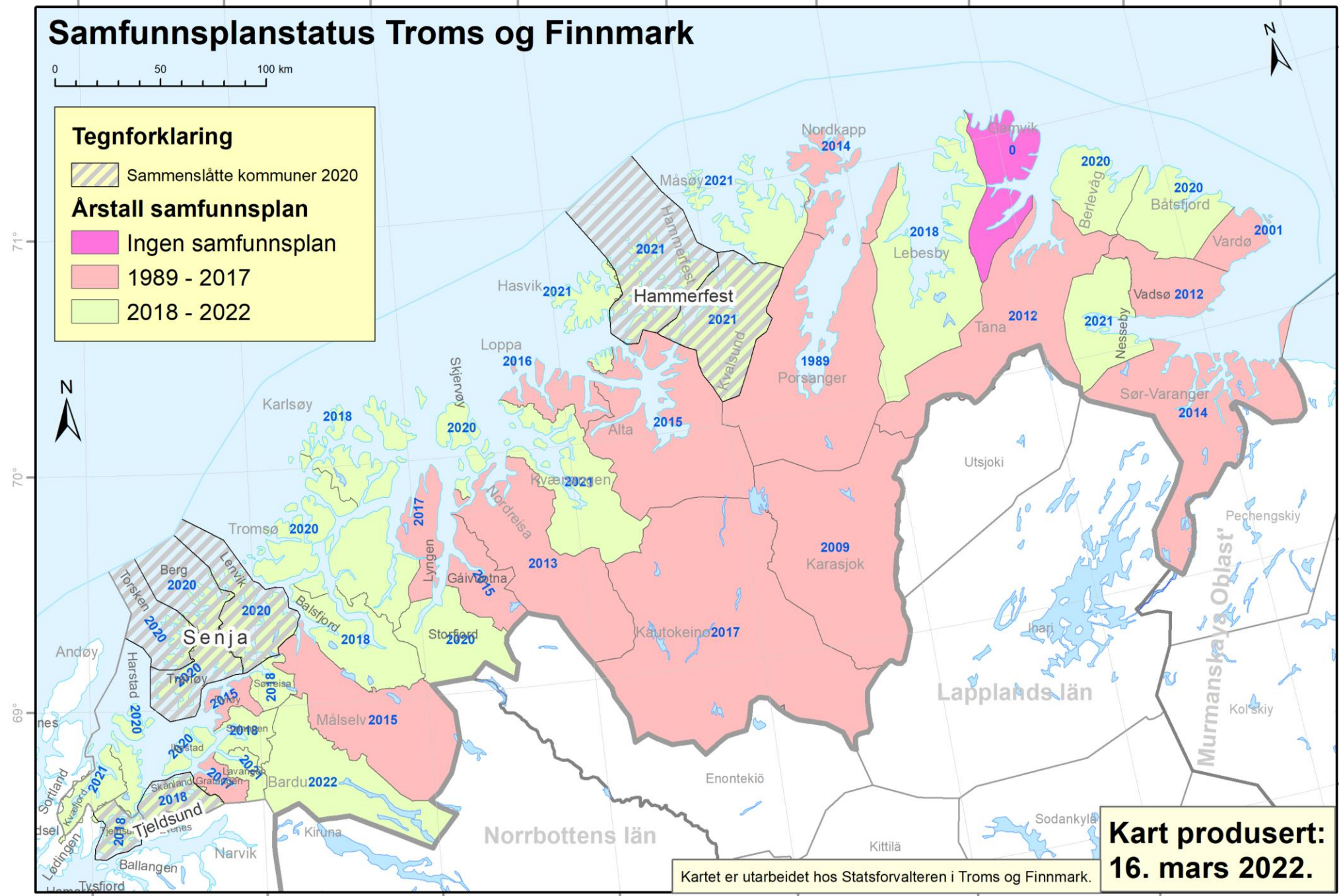

Hva er status i kommunene?

- Implementering på strategisk plannivå
- De største kommunene er kommet lengst
- *Politisk forankring er avgjørende*
- FN17 muliggjør tverrfaglig tilnærming
- Egnet til å avdekke målkonflikter/politiske dilemmaer
- Daglig drift «spiser opp» tid til utviklingsarbeid
- Mangel på metoder og verktøy
- *Mangel på plankompetanse/planressurser i kommuner*
- *Planstatus: Utdaterte planer*

Samfunnsplanstatus Troms og Finnmark

Arealplanstatus Troms og Finnmark

0 50 100 km

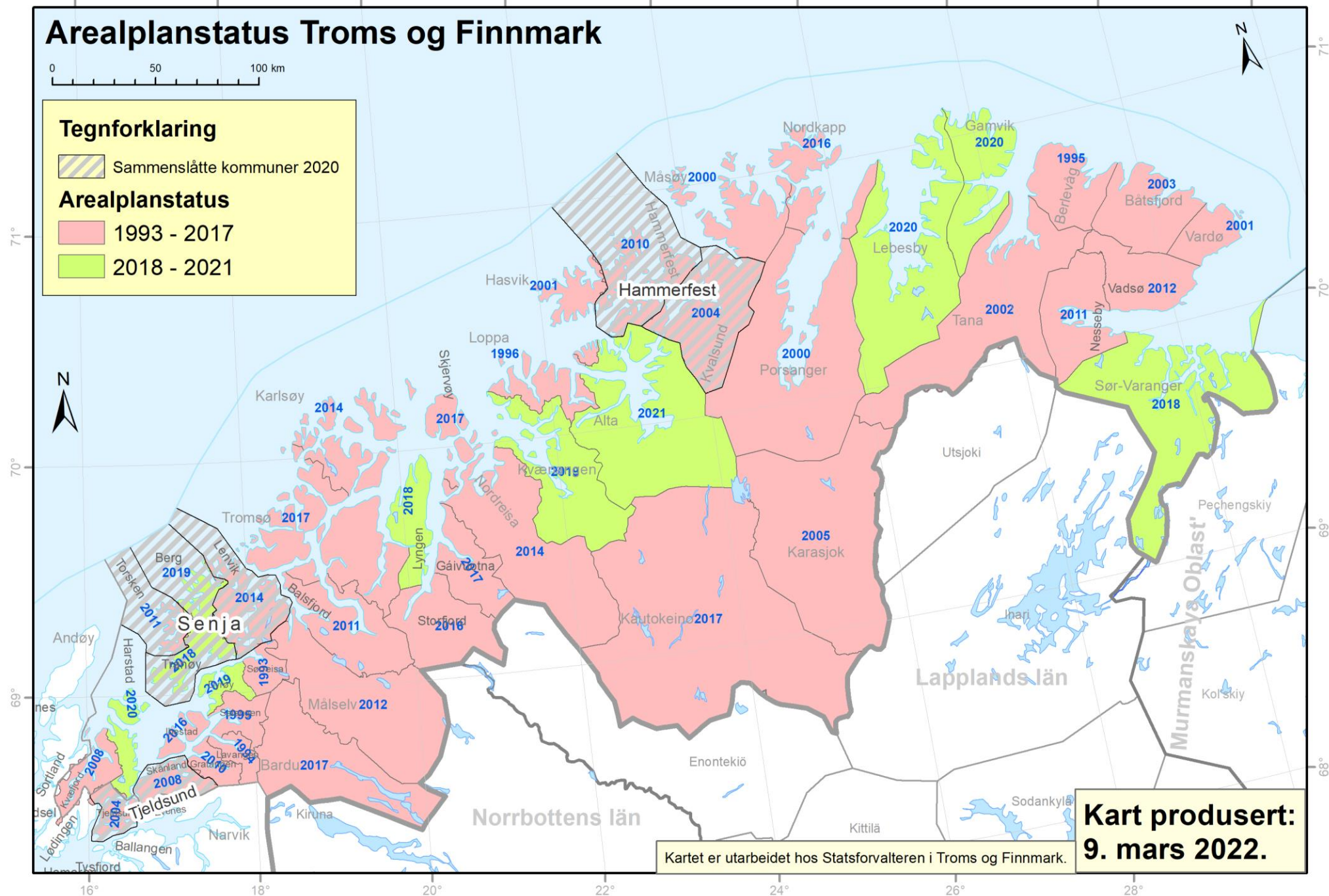
Tegnforklaring

 Sammenslåtte kommuner 2020

Arealplanstatus

 1993 - 2017

 2018 - 2021

Kart produsert:
9. mars 2022.

Kartet er utarbeidet hos Statsforvalteren i Troms og Finnmark.

Hvordan kan vi «dra lasset» sammen?

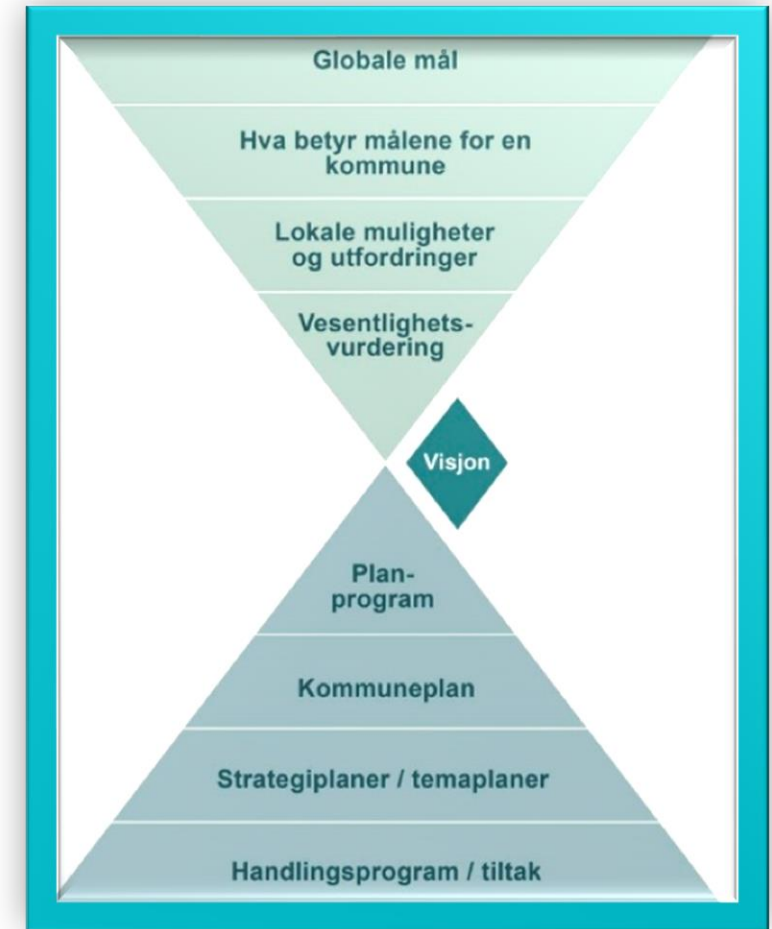
- Kommunene
 - Interkommunale samarbeid på plansiden
 - Plan- og klimanettverk mellom kommunene - dele kunnskap
 - Planstrategi – starte tidlig med kunnskapsgrunnlaget og prioritere kommuneplanen
- Fylkeskommunen
 - Felles regionalt kunnskapsgrunnlag
 - Samfunnsutviklerrolle – planlegging og bærekraft
- Statsforvalteren – virkemidler
 - Bærekraft - overordnet satsingsområde
 - Prosjektskjønnsmidler
 - Kommunemøter og kommunebilder
 - Veilede og støtte kommunene i planarbeidet - samordne regional stat
- KS, Distriktssenteret etc.

Eksempler:

- Sandefjord kommune – fra samfunnsdelen til handlingsdelen (økonomiplanen)
- Nye Asker kommune – Asker-metoden
- Tjeldsund kommune – lokal bærekraftkartlegging
- Kvæfjord kommune – lettfattelig og god implementering i samfunnsdelen
- Skien kommune - bærekraftspyramiden

Figur: Asker-metoden

Takk for meg!

Lill-Hege Nergård

fmtrlhn@statsforvalteren.no

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

*Romssa ja Finnmarkku stáhtahálddašeaddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija*

Facebook statsforvalterentromsogfinnmark
Twitter Statsforvalt_TF
Nettside statsforvalteren.no/troms-finnmark